

Kronika

diplomatskega mesta. Od leta 1843. do 1849. je navzlic vsem težkočam utegnil napisati šest romanov in štiri pesnitve, od katerih je bilo le dvoje natisnjenih: Slove Dona Juana (44) pod zaščito zajemljivega knjižavnega kročka, Les Cousins d'Ile, in pa Rimana kronika o Jeanu Chouanu. Njegovi romani izhajajo v listkih: Scaramouche (l'Unité, 43) les Aventures de Jean de la Tour Miracle (la Quotidienne, 46), Prigode Nikolaja Belaveira (l'Union Monarchique, 47), Gdčna. Irncisova (le National, 47), Ternove (J. d. Débats, 47), l'abbaye de Tiphaines (l'Union, 49). Vsi junaki teh romanov «Vikingi, normanski vitezi, zajemniški baroni in arenjski načelniki, condottieri, hugenotski stotniki, ligaški poglavarji... Vendejci in Jakobinci, Napoleonovi častniki in vojski, val si v reznici sliči po svoji odločnosti, po brzini svojega pogleda in svojih ukrepov, po trmasti vnemi za misel, stvar ali samo za lastni prid» (l. c. 62). (Koniec prih.)

René Martel. — Iz francoskega rokopisa poslovenil A. D.

KRONIKA

V. Blasco Ibáñez. Vicente Blasco Ibáñez se je rodil v Valenciji leta 1867. V zgodnji mladosti je odšel v Madrid, kjer ga je sloveči romanopisec Fernández y González (španski Aleksander Dumas) vzal za tajnika. Medtem je posejal madridsko visučilišče, odkoder pa so ga zapodili zaradi prekucučkih nazorov. Vrnil se je v Valencijo, kjer je deloval zoper krsijsko oblasit in zoper nazilstvo, ki se skriva «v senci stolne cerkve», kakor se naziva eden njegovih romanov, znan tudi po nedavni francoski Hučvi operi «Dans l'ombre de la Cathédrale». Ker se je udeležil vataškega pokreta leta 1889., je moral pobegniti na Francoško. V Parizu je dovršil svojo «Zgodovino španske revolucije v 19. stoletju». Vrnivši se domov, je ustanovil republikanske novine El Pueblo (Ljudstvo), za katere je napisal poleg številnih novel prvga svoja romana «Arroz y tartana» — Riž in tartana, povest valencianske male meščanke, ki jo pogubi nje spogledljivost — in «Flor de mayo», Majski cvet, čigar glavne osebe so ribiči in tihotapci.

Obdolžen soudeležbe pri nemirih, ki jih je izzvala kubanska vojna, je v pomorščaka preoblečen odplul z jadralnico v Italijo, kjer se je mudil štiri mesece. Njegovi vtiski s poti so zbrani v «En el país del arte». V deželi umetnosti. Blasco se vrne na Španjko, se predstavi načelniku 3. armadnega zbora; primejo ga ter obsodijo na štiri leta prisilne delavnice (1897). Svojo kazen odcedi v neki valencijski ječi.

Pomiloščen, po devetih mesecih, se nastani v Torrevieju, kjer nastane večina njegovih povesti, združenih pod naslovom «La Condénada». Ko pride zopet v Valencijo čez leto in dan, ga izvolijo za poslance (1898), da bi dosegel parlamentarno nedotakljivost. Tačas obelodani roman «La Barraca», ki mnogim kritikom velja kot eden najboljših proizvodov španskega slovtva v zadnjih 40 letih.

Kot narodni zastopnik se udeleži sedmih legislatur in uvidi, da Španija ni zrela za demokratsko vladavino. Leta 1906. odloži mandat in dá imenovati na svoje mesto svojega tajnika. «Politiko mrzim,» se je izrazil ob priliki, «to je prostaško zvanje.» Laska si, da je bil zgolj umetnik, zapleten v politiko, in kar se dá malo politik. Ako pa je ostavil bitko, je vendar ostal zvest svojemu praperu: ta borec se ni priklonil nobeni stranki. Hrupne preteklosti ni zatajil.

Poslej misli zgolj na pisateljevanje. Med mogočnimi deli, ki so si osvojila vso Evropo, naj navedem: Entre naranjos, Med oranžami (1899), Sonnica la cortesana (1900), Cañas y barro, Ložje in blato (1901), omenjena

Kronika

la Catedral (1903), El intruso, Vsiljenec (1904), la Bodega, Krčma (1905), la Horda (1905), la Maja desnuda, ki slove v francoščini manj skrivnostno: la Femme nue de Goya (1906), v hrvaščini pa Gola Maja, potopis Oriente (1907), Sangre y arena, Kri in arena (1908), los Muertos mandan, Mrtveci velevajo (1909), Luna Benamor, Los Argonautas; Los cuatro jinetes jinetes del Apocalipsis, Štirje jezdec iz skrivnega razodetja; potem vojni roman iz Sredozemskega morja: Mare nostrum (1919), Los enemigos de la mujer, Neprijatelji ženske, ki jih je lani E. Marquina spravil na oder, članki El militarismo mejicano, iz katerih je «Slovenec» 8. marca t.l. priobčil moj prevod o slikovitih soldaderah pod naslovom Revolucija v Mehiki, El préstamo de la difunta, Posojilo pokojnice; El paraíso de las mujeres; Á los pies de Venus, Ob Venerinih nogah; la Tierra de todos itd.

Nazadnje imenovani roman je morda najbolj napet, zanimanje raste po vsakem poglavju, dejanje obiluje z izvirnimi zastranicami in dramatičnimi dogodki. «Zemlja vseh ljudi» se pričinja v Parizu, to pa v aristokratskem in pustolovskem okolju, ker so te osebe iz visokih krogov hkrati do ušes zadolžene. Pred vami se razvija posmešljiva slika elegantnih tujcev, ki ne poznajo vesti, živče okoli Zmagoslavnega loka zgolj denarju in ljubezni. Dama iz tega odličnega sveta, vražje brezvestna, pobegne v Ameriko noter v pokrajino argentinske ljudovlade, ki se začenja vzdolž Črne reke do patagonskih mej. Avtor, ki je prebil nekaj let med naselniki Južne Amerike in celo objadral zemeljsko oblo, je vložil v ta roman vse svoje izkušnje v pusti Patagoniji. Razni tipi evropskih doseljencev, klatisvitezov, srečlovci, ki se nikjer trajno ne udomijo, španski ter italijanski emigranti, ki se trudoma bogatijo, da bi postali kdaj vplivni v domačih krajih, pokrajine Pampe, vse je mojstrsko popisano, v naglem dejanju, sijajni zgoščenosti, saj avtor ima polno izkustev. Odlična ženska, presajena v to osredje, zmede vse vkup, ljudi in stvari, dokler ne napoči velika žalna igra. V poslednjem poglavju je po desetih letih pozorišče preneseno zopet v Pariz in konec izzveni v pesniško melanholiho in filozofsko namero, ki je napravila globok dojem na občinstvo.

Ibáñezov talent se označuje s slikovitostjo, točnim opazovanjem, istinitostjo in razmahom. Po pravici ga zovejo Goyo španskega romana. Delaven je od sile. «Jako naglo pišem roman, čim ga imam v glavi,» je poročal pred tremi leti po nekem obisku v Južni Franciji Pierre Loewel o Ibáñezu, ki se vdaja samo trenutnim občutkom: «Pred desetimi leti sem marsikaj občudoval, kar mi je danes tuje.» Pisateljski spori so mu mar kot lanski sneg. Hoče biti zgolj romanopisec, za katerega zahteva kot Balzac ali Zola: domišljijo. «Danes se često greši v tem pogledu, premnogi romani so dolgočasni, ker pisec venomer sili v ospredje z razlagami. Pravi romanopisec se umakne, češ: prostora teatru... Današnja mladina je tako korektna, polizana, tako pametna!... Ej, nekdanji velikani so pomrli... pa tudi norci! Se vam ne zdi, da nam jih manjka?»

Za sloves Ibáñezu ni bilo potreba izzivati španskega kralja na sablje, nič ni pridobil, če je zdaj ob prevratu vlada zahtevala od Francije njega izročitev. Ne z rapirjem, ampak s papirjem si je priboril ugled. Na omotu romana *Mare nostrum* vidimo seznam: obras traducidas del autor, do 1919. je prevedenih od 27 zvezkov 16 na ruščino, 13 na francoščino, ne dosti manj na druge jezike, kot angleščino, nemščino, italijanščino, nizozemščino, portugalsščino i. dr. Pri nas je mogoče kak podlistek zagledal beli dan.

A. D.

Urednikov «imprimatur» dne 19. maja 1925.